

33. *Quinam ad Sacerdotii dignitatem non sint admit-
tendi.*

Pueris autem, & furiosis vel amentibus, quod usu rationis carent, hoc Sacramentum dandum non est, quamvis, si iis quoque administraretur, Sacramenti characterem in eorum animam imprimi, certò credendum sit. Qui verò ætatis annus in singulis Ordinibus sit expectandus, ex sacri Tridentini Concilii decretis facillè erit cognoscere.

Excipiuntur etiam servi: neque enim divino cultui dedicari debet, qui non sui juris, sed in alterius potestate est.

Viri præterea sanguinum & homicidæ, quia Ecclesiastica lege repelluntur, atque irregulares sunt.

Sputi quoque, & ii omnes, qui ex legitimis nuptiis non sunt procreati. Decet enim, ut qui sacris addicuntur, nihil in se habeant, quo ab aliis merito contemni ac despici posse videantur.

Ad extremum etiam admitti non debent, qui aliquo insigni corporis vitio deformes, aut manci sunt, ea enim foeditas & debilitatio tum offensionem habet, tum verò Sacramentorum administrationem impediatur, necesse est.

34. *Qui sint præcipui hujus Sacramenti effectus.*

Sed jam his rebus expositis, superest, ut Pastores doceant, qui sint hujus Sacramenti effectus. Constat verò, quamvis Ordinis Sacramentum, ut antea dictum est, maximè ad Ecclesiæ utilitatem & pulchritudinem spectet, tamen in ejus quoque anima, qui sacris initiatur, sanctificationis gratiam efficere; qua idoneus habilisque ad rectè (1) munus suum fungendum, Sacramentaque administranda reddatur: quemadmodum etiam Baptismi gratia quilibet ad alia Sacramenta percipienda aptus efficitur.

Aliam quoque gratiam hoc Sacramento tribui perspicuum est, præcipuam videlicet potestatem, quæ ad sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum refertur, in Sacerdote quidem plenam & perfectam, ut qui Domini nostri corpus & sanguinem unus potest conficere: in aliis verò inferiorum Ordinum ministris majorem, minoremve, quo quisque ministerio suo magis, minusve ad Altaris Sacramenta accedit. Atque (2) hæc etiam character spiritualis dicitur, quod qui sacris imbuti sunt, in teriori quodam nota animæ impressa, ab aliis fidelibus distinguantur, ac divino cultui mancipentur. Ad quam

Apos-

(1) *Munus suum*) Edit. Pat. & Lovan. *munere suo*.

(2) *Hæc etiam*) Edit. Pat. & Lovan. *hæc potestas etiam*.

Apostolus videtur spectasse, cum ad Timotheum ait: *a Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterii.* Et alibi: *b Admones te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum.* Hæc de Ordinis Sacramento satis dicta sint. Potiora enim tantum rerum capita Pastoribus tradere professi sumus, ut illis fidelis populi docendi, & in Christiana pietate erudiendi argumenta suppeditarent.

DE MATRIMONII SACRAMENTO.

CAPUT VIII.

1. *Cur Parochi sedulo debeant invigilare, ut populus Christianus Matrimonii naturam & sanctitatem cognitam habeat.*

Quoniam Pastoribus beata & perfecta Christiani populi vita proposita esse debet, iis quidem maxime optandum esset, quod Apostolus se cupere ad Corinthios scribebat his verbis: *c Volo enim omnes vos esse sicut me ipsum;* nimirum ut omnes continentia virtutem sectarentur. Nihil enim beatius in hac vita fidelibus potest contingere, quam ut animus nulla mundi cura distractus, sedataque & restincta omni carnis libidine, in uno pietatis studio & rerum cælestium cogitatione conquiescat. Sed quoniam, ut idem Apostolus testatur: *d Unusquisque proprium donum habet ex Deo: alius quidem sic, alius verò sic;* & matrimonium magnis & divinis bonis ornatum est, ita ut inter alia Catholica Ecclesiæ Sacramenta verè & propriè numeretur, ac e Domini nuptiarum celebritatem præsentia sua honestarit; satis apparet, ejus doctrinam tradendam esse: cum præsertim liceat animadvertere, tum Sanctum f Paulum; tum Apostolorum g Principem, quæ non solum ad dignitatem, sed etiam ad officia matrimonii pertinebant, pluribus locis accuratè scripta reliquisse. Divino enim spiritu afflati optimè intelligebant, quanta & quam mul-

R 2

ta

a 1. Tim. 4. 14

b 1. Tim. 1. 6

Doctrina de Sacram. Matrimonii, & Canonibus, subjectis decem capitulis de ejusdem reformatione, explicantur in initio sess. 24. iid. Syn. c. 1. Cor. 7. 7. Castitatis excellentiam non in omnes cadit.

d 1. Cor. 7. 7. Fulg. ep. 3. ad Probam c. 9.

e Joan. 1. 2. 3. Utilitas doctrinæ de Matrimonio.

f 1. Cor. 7. per tot. Eph. 5. 22. Col. 3. 15. g 1. Pe. 2. 2. Dam. 1. 3.

Trid. Syn. sess. 23. c. 2. de Ref.

Primus effectus est sanctificatio illius, qui ordinatur. Vide Cone. Flor.

Secundus, gradus quibus iam hominis pro-
vebi ad offerendum Do-
minico novi Testamenti
sacramentum.

Quomodo Ordinis Sa-
cramentum characterem
imprimat. Trid. Synod.
sess. 23. de Ordine, c. 3.
can. 4.

ta commoda ad Christianam societatem pervenire possent, si fideles matrimonii sanctitatem cognitam haberent, & inviolatam servarent; contra vero ea ignorata vel neglecta, plurimas maximasque calamitates & detrimenta in Ecclesiam importari. Primum itaque Matrimonii natura & vis explicanda est: nam cum vitia sæpè honesti similitudinem gerant, cavere oportet, ne fideles falsa Matrimonii specie decepti, turpitudine & nefariis libidinibus animam commaculent: cujus rei declarandæ causa à nominis significatione ordiendum est.

2. Quapropter sancta illa copula Matrimonii conjugii aut nuptiarum nominibus exprimat.

Matrimonium ab eo dicitur, quod foemina idcirco maximè nubere debet, ut mater fiat; vel quia prolem concipere, parere, educare, matris munus est. Conjugium quoque à conjungendo appellatur, quod legitima mulier cum viro quasi uno jugo adstringatur. Præterea nuptiæ, quia, ut inquit S. Ambros. pudoris gratia puellæ se obnubent: quo etiam declarari videbatur, viris obediens, subjectasque esse oportere.

3. Quid sit Matrimonium.

Ita verò ex communi Theologorum sententia definitur: *Matrimonium est viri & mulieris maritalis conjunctio inter legitimas personas, individuam vitæ consuetudinem retinens.* Cujus definitionis partes ut planius intelligantur, docendum est, quamvis hæc omnia in perfecto matrimonio insint, consensus videlicet interior, pactio externa verbis expressa, obligatio & vinculum, quod ex ea pactio efficitur, & conjugum copulatio, qua matrimonium consummatur; nihil horum tamen matrimonii vim & rationem propriè habere, nisi obligationem illam & nexum, qui *conjunctionis* vocabulo significatus est. Additur verò *maritalis*, quoniam alia pactio generum, quibus viri & mulieres obligantur, ut sibi mutuam operam præstent, vel pretii, vel alterius rei causa, prorsus aliena sunt à matrimonii ratione. Sequitur deinde, *inter legitimas personas*, quoniam, qui à nuptiarum conjunctione legibus omnino exclusi sunt, ii Matrimonium inire non possunt; neque, si ineant, ratum est. Exempli enim gratia, qui intra quartum gradum propinquitate conjuncti sunt, puerque ante decimum quartum annum, aut puella ante duodecimum, quæ aetas legibus constituta est, ad matrimonii justa fœdera ineunda apti esse non possunt. Quod verò extremo loco positum est, *individuam vitæ consuetudinem retinens*; indissolubi-

lis

lis vinculi naturam declarat, quo vir & uxor colligantur.

4. Ubi præcipua vis Matrimonii consistat.

Ex his igitur patet, Matrimonii naturam & rationem in vinculo illo consistere. Nam quod aliæ clarissimorum virorum definitiones hoc videntur consensui tribuere, ut cum dicunt, conjugium esse consensum maris & foeminae, hoc ita accipiendum est, consensum ipsum matrimonii causam effectricem esse: quod Patres in Conc. Florentino docuerunt. Etenim obligatio & nexus oriri non potest, nisi ex consensu & pactioe.

5. Qualis in Matrimonio requiratur consensus, quaque ratione sit declarandus.

Sed illud maximè necessarium est, ut consensus verbis, quæ præsens tempus significant, exprimat. Neque enim Matrimonium est simplex donatio, sed mutua pactio: atque ita fit, ut consensus alterius tantum ad Matrimonium conjungendum satis esse non possit, sed duorum inter se mutuam esse oporteat: atque ad declarandum mutuam animi consensum, verbis opus esse perspicuum est. Si enim ex interiori tantum consensu sine externa aliqua significatione Matrimonium constare posset, illud etiam sequi videretur, ut cum duo, qui disjunctissimis & maximè diversis in locis essent, ad nuptias consentirent, antequam alter alteri voluntatem suam vel litteris, vel nunciis declarasset, veri & stabilis matrimonii lege conjungerentur: quod tamen à ratione & sanctæ Ecclesiæ consuetudine & decretis alienum est.

6. Mutuus consensus verbis futuri temporis expressus Matrimonium non efficit.

Rectè autem dicitur oportere, ut consensus verbis exprimat, quæ præsentis temporis significationem habeant. Nam, quæ futurum tempus indicant, Matrimonium non conjungunt, sed spondent: deinde quæ futura sunt, nondum esse perspicuum est; quæ verò non sunt, parum vel nihil firmi aut stabilis habere, existimandum est. Quare nondum connubii jus in eam mulierem quisquam habet, quam se in matrimonium ducturum esse pollicetur; neque statim ab eo impletum est, quod se facturum promisit: tametsi fidem præstare debet, quod si non faciat, violatæ fidei reus esse convincitur. Ac verò qui matrimonii fœdere alteri jungitur, quamvis postea pœniteat; tamen, quod factum est mutare, irritumve, & infectum reddere non potest. Cum itaque conjugii obligatio nuda promissio non sit, sed ejusmodi abalienatio, qua re ipsa vir mulieri, & vicissim mulier viro corporis sui potestatem tradit; idcirco necesse est verbis

R 3

quæ

Consensus verbis temporis præsentis exprimens est, isque mutus esse debet. De Sponsalibus & Matrim. cap. Tur. fraternitatis; & consentit Magloc. cit. litt. C. interior consensus non sufficit ad Matrim.

Habetur de Sponsal. & Matrim. cap. Si inter virum.

Qui, quod se facturum promisit, postea non præstat, tametsi fidem violat, Matrimonium tamen non dissolvit.

Qualis promissio requiratur ad perfectionem Matrimonii.

Matrimonium unde dicitur.
Aug. 19. contra Faust. c. 26.

S. Amb. l. 1. de Abraham c. 9. in fine.

Mag. in 4. dist. 7. & Grat. 17. q. 2. in princ. quest.

Conc. Flor. in ep. Eugen. IV. ad Amicos.

quæ præsens tempus designant, Matrimonium contrahi; quorum verborum vis, postquam etiam enuntiata sunt, permanet, virumque & uxorem indissolubili vinculo constrictos tenet.

7. Si pudore aut alio impedimento consensus verbis non exprimitur, nutus & signa verborum locum habent.

Sed verborum loco tum nutus & signa, quæ intimum consensum apertè indicent, satis ad Matrimonium esse possunt, tum ipsa etiam taciturnitas, cum puella propter verecundiam non respondet, sed pro ea parentes loquuntur.

8. Ad verum Matrimonium concubitus non requiritur.

Ex his igitur Parochi fidelibus tradent, matrimonii naturam & vim in vinculo & obligatione sitam esse; ac præter consensum, eo quo dictum est, modo expressum, ut verum matrimonium existat, concubitum necessario non requiri. Nam & primos parentes ante peccatum, quo tempore nulla inter eos carnis copula interceserat, ut Patres testantur, vero matrimonio junctos fuisse planè constat. Quare à Sanctis Patribus dictum est, Matrimonium non concubitu, sed consensu existere; quod etiam à Sancto Ambrosio in libro de Virginibus repetitum legimus.

9. Quotuplex sit Matrimonii consideratio.

Jam verò hisce explicatis, illud docendum erit, Matrimonium duplicem rationem habere. Nam, vel ut naturalis conjunctio, (conjugium enim non ab hominibus inventum, sed à natura) vel ut Sacramentum, cujus vis naturalium rerum conditionem superat, considerandum est. Ac quoniam gratiam naturam perficit (neque prius a quod spirituale est, sed quod animale: deinde quod spirituale) rei ordo postulat, ut de matrimonio, ut natura constat, & ad naturæ officium pertinet, prius agendum sit; tum verò quæ illi, ut Sacramentum est, conveniunt, explananda erunt.

10. Quis matrimonii, ut officium naturæ significat, sit auctor.

Imprimis itaque docendi sunt fideles, matrimonium à Deo institutum esse. Scriptum est enim in Genesi, *b* Masculum & feminam creavit eos, benedixitque illis Deus, & ait, *crescite & multiplicamini*. Et *c* Non est bonum esse hominem solum, faciamus ei adiutorium simile sibi: ac paulò post: *d* Adæ verò non inventebatur adiutor similis ejus: immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam, cumque obdormisset, tulit unam de costis ejus, & replevit carnem pro ea, & edificavit Dominus Deus costam, quam tulerat

Adam & Eva in statu innocentie non concubuerunt.
Gen. 4.

S. Amb. de instit. Virg. c. 6.

Duplex Matrimonii ratio, ut est officium naturæ & ut Sacramentum.

Matrimonium est à natura, ff de Justit. & Jure. l. 1.

a 1. Cor. 13. 46.

b Gen. 1. 27. 28.

c Gen. 1. 18.

d Ibidem 20. 24. 22. 23. 24.

rat de Adam in mulierem, & adduxit eam ad Adam, dixitque Adam; hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea; hæc vocabitur virago, quoniam de viro sumpta est: quamobrem relinquet homo patrem suum & matrem, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne una. Quæ, ipso Domino auctore a apud Sanctum Matthæum, ostendunt Matrimonium divinitus institutum esse.

11. Matrimonium, ut naturæ officium consideratur, dissolvi non potest.

Neque verò Deus matrimonium tantummodo instituit; verum, ut Sancta Tridentina Synodus declarat, perpetuum etiam & indissolubilem nodum ei addidit: siquidem Salvator ait: *b* Quod Deus conjunxit, homo non separet. Quamvis enim matrimonio, quatenus naturæ est officium, conveniat ut dissolvi non possit; tamen id maxime fit, quatenus est Sacramentum. Qua ex re etiam in omnibus, quæ naturæ lege ejus propria sunt, summam perfectionem consequitur: tamen & proli educandæ studio, & aliis matrimonii bonis repugnat, ut ejus vinculum dissolubile sit.

12. Omnibus hominibus lex contrahendi non est imposita.

Quod verò à Domino dictum est: *c* Crescite, & multiplicamini, id eò spectat, ut cujus rei causa matrimonium institutum erat, declaret, non ut singulis hominibus necessitatem imponat. Nunc enim aucto jam humano genere, non solum ulla lex uxorem ducere aliquem non cogit, sed potius virginitas summo perè commendatur, & unicuique in Sacris litteris suadet, ut quæ Matrimonii statu præstantior sit, majoremque in se perfectionem & sanctitatem contineat: Dominus enim Salvator noster ita docuit: *d* Qui potest capere, capiat; & Apostolus ait: *e* De Virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do, tamquam misericordiam consequutus à Domino, ut sim fidelis.

13. Vir & mulier conjungi cur debeant.

Sed quibus de causis vir & mulier conjungi debeant, explicandum est. (1) Prima igitur est, hæc ipsa diversi sexus naturæ instinctu expetita societas, mutui auxilii spe conciliata, ut alter alterius ope adjutus vitæ incommoda facilius ferre, & senectutis imbecillitatem sustentare queat.

Alter est procreationis appetitus, non tam quidem ob eam rem, ut bonorum & divitiarum hæredes reliquantur, quam ut veræ fidei & religionis cultores edu-

R 4

(1) Prima igitur est, Edit. Patav. prima igitur ratio est.

a Matth. 19. 6.

Trid. Syn. in princ. sess. 24. & can. 1. 6. & cap. Fraternitatis 3. 9. 10. & cap. Debitum de Biganiis, & de Conjug. lepros. in princ.

b Matth. 19. 6.

c Gen. 1. 27.
Matrimonium causa multiplicandi genus humanum divinitus est institutum.
Virginitas Matrimonio est præstantior
Trid. Syn. sess. 24. de Matrim. cap. 9. 10.

d Matth. 19. 11.
e 1. Cor. 7. 25.

Prima ratio.

Secunda.

centur. Quod quidem maximè Sanctis illis Patriarchis cum uxores ducerent, propositum fuisse, ex Sacris litteris satis apparet. Quare Angelus, cum Tobiam admoneret quo pacto mali dæmonis vim posset repellere: *a Ostendam, inquit, tibi qui sunt, quibus prevalere potest dæmonium: hi namque, qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum à se, & à sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, b sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem dæmonium super eos.* Deinde subiecit: *c Accipies virginem cum timore Domini, amore filiorum magis, quam libidine ductus, ut in semine Abrahæ benedictionem in filiis consequaris.* Atque una etiam hæc causa fuit, cur à Deo ab initio matrimonium instituerit. Quare fit, ut illorum sit scelus gravissimum, qui matrimonio juncti, medicamentis vel conceptum impediunt, vel partum abigunt: hæc enim homicidarum impia conspiratio existimanda sit.

14. *Post peccatum cur Matrimonium institutum fuerit.*

Tertia est, quæ post primi Parentis lapsum ad alias causas accessit, cum propter justitiæ, in qua homo conditus erat, amissionem, appetitus rectæ rationi repugnare cœpit, ut scilicet, qui sibi imbecillitatis suæ conscius est, nec carnis pugnam vult ferre, matrimonii remedio ad vitanda libidinis peccata utatur. De quo ita Apostolus scribit: *e Propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat, & unaquæque suum virum habeat: ac paulò post cum docuisset, interdum orationis causa à Matrimonii debito abstinendum esse, subiecit: f Et iterum revertimini in id ipsum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam vestram.* Hæc igitur sunt causæ, quarum aliquam sibi proponere quisque debet, qui piè & religiosè, ut sanctorum filios decet, nuptias velit contrahere. Quod si ad eas causas aliæ etiam accedant, quibus homines inducti Matrimonium ineant, atque in habendo uxoris delectu hanc illi præponant, ut hæredis relinquendi desiderium, divitiæ, forma, generis splendor, morum similitudo; hujusmodi sanè rationes damnandæ non sunt, cum Matrimonii sanctitati non repugnent: neque enim in Sacris litteris g Jacob Patriarcha reprehenditur, quod Rachelem ejus pulchritudine illectus, Liæ prætulit. Hæc de Matrimonio, ut naturalis conjunctio est, docenda erunt.

15. *Cur Matrimonium Sacramenti dignitate per Christum sit auctum.*

Ut autem Sacramentum est, explicare oportebit ejus naturam multò præstantiorem esse, & omnino ad altiorem finem referri. Quemadmodum enim Matrimonium, ut

a Tob. 6. 16. 17.

b Ps. 11. 8.

c Tob. 6. v. 22.

d Gen. 2. 24.

Jus naturæ violant, qui partum impediunt.

Tertia causa. Vide Aug. 14. Civ. c. 15. 16. & 17. Dam. lib. 4. de Orth. Fide, c. 25.

e 1. Cor. 7. 2.

f Ibidem 5.

Causa secundariæ Matrimonii, si ejus sanctitatem non impediât, minime damnandæ sunt.

g Gen. 29. 17.

De Matrimonio, ut Sacramentum est. Finis instituti Matrimonii cum in Lege naturæ, tum

naturalis conjunctio, ad propagandum humanum genus ab initio institutum est; ita deinde ut populus ad veri Dei & Salvatoris nostri Christi cultum & religionem procrearetur atque educaretur, Sacramenti dignitas illi tributa est. Cum enim Christus Dominus vellet arctissimè illius necessitudinis, quæ ei cum Ecclesia intercedit, suæque erga nos immensæ charitatis certum aliquod signum dare, tanti mysterii dignitatem hanc potissimum maris & fœminæ sancta conjunctio declaravit. Quod quidem aptissimè factum esse, intelligi ex eo potest, quod ex omnibus humanis (1) necessitatibus nulla inter se homines magis, quam Matrimonii vinculum constringit: maximeque inter se vir & uxor charitate & benevolentia devincti sunt. Atque idcirco fit, ut frequenter Sacra litteræ nuptiarum a similitudine divinam hanc Christi & Ecclesiæ copulationem nobis ante oculos proponant.

16. *Quomodo Matrimonium sit verum Evangelicæ Legis Sacramentum.*

Jam verò Matrimonium Sacramentum esse, Ecclesia Apostoli auctoritate confirmata, certum & exploratum semper habuit. Ita enim ad Ephesios scribit: *b Viri debent diligere uxores suas, ut corpora sua. Qui suam uxorem diligit, se ipsum diligit. Nemo enim unquam carnem suam odio habuit, sed nutrit & fovet eam, sicut & Christus Ecclesiam: quia membra sumus corporis ejus, de carne ejus, & de ossibus ejus. Propter hoc relinquet homo patrem & matrem suam, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo & in Ecclesia.* Nam quod, inquit, *Sacramentum hoc magnum est*, nemini dubium esse debet, ad Matrimonium referendum esse, quod scilicet viri & mulieris conjunctio, cujus Deus auctor est, sanctissimi illius vinculi, quo Christus Dominus cum Ecclesia conjungitur, Sacramentum, id est sacrum signum sit.

17. *Quomodo Matrimonium Sacramentum esse, ex Pauli verbis convincatur.*

Atque hanc esse eorum verborum propriam & veram sententiam, veteres Sancti Patres, qui eum locum interpretati sunt, ostendunt: idemque Sancta Tridentina Synodus explicavit. Constat ergo virum Christo, uxorem Ecclesiæ ab Apostolo comparari; virum esse caput mulieris; ut est Christus Ecclesiæ; eaque ratione fieri, ut vir uxorem diligere, & vicissim uxor virum amare &

(1) *Necessitatibus* Edit. Patav. *necessitudinibus*

tum in Lege gratiæ, pulchrè explicatur à D. Th. in sup. q. 43. art. 2.

Immensa Christi & Ecclesiæ per charitatem conjunctio, Matrimonii Sacramento aptissimè significatur.

a Matth. 22. 2. & 25.

10. Apoc. 19. 7.

b Eph. 5. 28. 29. 30. 31. 32.

Pet. Dam. serm. 1. de Dedic. Eccl.

D. Aug. de Fide & Oper. c. 7. l. 1. de Nupt. & Concup. c. 10. & 21. Amb. in cap. 5. ep. ad Eph. Tertul. in lib. de Monog.

Trid. Syn. in princ. sess. 24. de Matrim.

a Eph. 5. 25.

colere debeat. a Christus enim dilexit Ecclesiam, & pro ea semetipsum tradidit: rursus verò, ut idem Apostolus docet, b Ecclesia subjecta est Christo. Sed gratiam quoque hoc Sacramento significari & tribui, in quo maximè ratio Sacramenti inest, ea Synodi verba declarant: *Gratiam verò, quæ naturalem illum amorem perficeret, & indissolubilem unitatem confirmaret, conjugisque sanctificaret, ipse Christus venerabilium Sacramentorum institutor atque perfector, sua nobis passione promeruit.* Quare docendum est, hujus Sacramenti gratia effici, ut vir & uxor mutux charitatis vinculo conjuncti, alter in alterius benevolentia conquiescat, alienosque & illicitos amores & concubitus non querat, sed in omnibus sit e honorabile connubium & torus immaculatus.

Trid. Syn. ibidem
Fulg. ep. 2. ad Galliam.
cap. 5.

c Heb. 13. 4.

18. *Quantum Matrimonium Evangelii à Legis naturæ, vel Moysis Matrimonio differat.*

Sed quantum Matrimonii Sacramentum iis Matrimonii præstet, quæ ante vel post Legem iniri solebant, ex eo licet cognoscere, quòd etsi gentes Matrimonio divini aliquid inesse arbitrabantur, atque ob eam rem vagos concubitus à naturæ Legis alienos esse, itemque stupra, adulteria & alia libidinis genera vindicanda esse judicabant; tamen eorum connubia nullam prorsus Sacramenti vim habuerunt.

Gentes Matrimonium ut rem sanctam venerant, & concubitus vagos, & incestas nuptias damnavant.

Inter infideles Matrimonium non est Sacramentum.

Cap. Quarto tit. de Divort.

d Gen. 12. 3. 18.

Apud Judæos religiosius omninò nuptiarum leges servari consueverant: neque dubitandum, quin eorum Matrimonia majori sanctitate prædita essent. Cùm enim promissionem accepissent, fore aliquando ut d omnes gentes in semine Abraham benedicerentur, magnæ apud eos pietatis officium meritò esse videbatur, filios procreare, & electi populi sobolem, ex qua Christus Dominus Salvator noster, quod ad humanam naturam attinet, ortum habiturus esset, propagare. Sed illæ quoque conjunctiones vera Sacramenti ratione caruerunt.

19. *Matrimonium in Lege naturæ post peccatum, aut in Lege Moysis, originis suæ, quæ ex Deo habuit, decorem non retinuit.*

Huc accedit, quòd siye naturæ post peccatum, siye Moysis legem spectemus, facile animadvertimus, Matrimonium à primi ortus sui decore & honestate decidisse. Dum enim naturæ lex vigeat, e multos ex antiquis Patribus fuisse comperimus, qui plures simul uxores ducerent. Deinde verò in lege f Moysis permissum erat, dato repudii libello, si causa fuisset, divortium cum uxore facere: quorum utrumque ab Evangelica Lege sublatum, Matrimoniumque in pristinum statum resti-

e Gen. 4. 19. & 22.

f Deut. 24. 1.

Matth. 19. 7.

Uxorum pluralitas à Matrimonii natura est aliena, ac Christianis prohibita. cap. Gaudemus, de divort.

tutum est. Nam quòd polygamia à Matrimonii natura aliena esset, (etsi aliqui ex priscis Patribus accusandi non sunt, quòd non sine Dei indulgentia plures uxores ducerent) Christus Dominus ostendit illis verbis: *a Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una; ac deinde subjungit: Itaque jam non sunt duo, sed una caro.*

Quibus verbis planum fecit, Matrimonium ita à Deo institutum esse, ut duorum tantum, non plurimum conjunctione definiretur. Quod etiam alibi apertissime docuit: ait enim: *b Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super eam; & si uxor dimiserit virum suum, & alii nupserit, mæchatur.* Nam si viro liceret plures uxores ducere, nulla omninò causa esse videretur, cur magis adulterii reus dicendus esset, quòd præter eam uxorem, quam domui haberet, aliam duceret, quàm quòd priore dimissa, cum alia conjungeretur. Atque ob eam rem fieri intelligimus, ut si infidelis quispiam gentis suæ more & consuetudine plures uxores duxisset, cùm ad veram religionem conversus fuerit, jubeat eum Ecclesia cæteras omnes relinquere, ac priorem tantum justæ & legitimæ uxoris loco habere.

20. *Vinculum Matrimonii divortio dirumpi non potest.*

Verùm eodem Christi Domini testimonio facile comprobatur, nullo divortio vinculum Matrimonii dissolvi posse; si enim post libellum repudii mulier à viri lege soluta esset, liceret ei sine ullo adulterii crimine alteri viro nubere. Atqui Dominus apertè denuntiat: *c Omnis, qui dimittit uxorem suam, & alteram ducit, mæchatur.* Quare conjugii vinculum nulla re, nisi morte, dirumpi perspicuum est: quod quidem Apostolus etiam confirmat, cùm inquit: *d Mulier alligata est Legi, quanto tempore vir ejus vivit; quòd si dormierit vir ejus, liberata est à lege: cui vult, nubat, tantum in Domino: & rursus: e Iis, qui matrimonio juncti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere; quòd si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari.* Eam verò optionem Apostolus mulieri, quæ juxta de causa virum reliquisset, detulit, ut aut innupta maneat, aut viro suo reconcilietur. Neque enim Sancta Ecclesia viro et uxori permittit, ut sine gravioribus causis alter ab altero discedat.

21. *Cur nulla ratione dissolvi Matrimonium expediat.*

Ac, ne fortè alicui videatur durior Matrimonii lex, quod nulla unquam ratione dissolvi possit; docendum est, quæ sint cum ea utilitates conjunctæ. Primum enim

Trid. Syn. sess. 14. de Matrim. can. 2.

a Matth. 19. 7. 8.

Matrimonium quæritur dumtaxat conjunctione definitur.

b Matth. 19. 9.

Marci 10. 11.

Lucæ 16. 18.

Quid sciendum sit cum infideli ad finem converso, qui prius plures uxores duxerit. Vide cap. Gaudemus de Divortii.

c Matth. 19.

Marci 10. 12.

Lucæ 16. 18.

d 1. Cor. 7. 39.

Rom. 7. 2.

e 1. Cor. 7. v. 10.

Conc. Trid. sess. 24.

can. 5. & 7. Conc. item

Milev. cap. 17. citat. 32.

q. 7. cap. Placuit.

Vide D. Thom. in 4. dist. 33. q. 2. art. 1. & seq. & Bonav. in 4. dist. 33. art. 4. q. 1. & 2.

homines in coniungendis matrimoniis virtutem potius & morum similitudinem, quam divitias & pulchritudinem spectandam esse (1) intelligant: qua quidem re communi societati maxime consuli, nemo dubitare potest. Præterea, si divortio Matrimonium dissolveretur, vix unquam dissidendi causæ hominibus, quæ eis ab antiquo pacis & pudicitæ hoste quotidie objicerentur, deessent. Nunc verò, cum fideles secum cogitant, quamvis etiam conjugii convictu & consuetudine careant, se tamen Matrimonii vinculo constrictos teneri, omnemque alterius uxoris ducendæ spem sibi præcisam esse; ea re fit, ut ad iracundiam & dissidia tardiores esse consueverint. Quòd si interdum etiam divortium faciant, & diutius conjugis desiderium ferre non possint, facillè per amicos reconciliati ad ejus convictum redeunt.

22. *Per libellum repudii separati, possunt rursus coniungi.*

Sed hoc loco præmittenda non erit Pastoribus Sancti Augustini salutaris admonitio. Is enim, ut ostenderet fidelibus, haud gravatè faciendum esse, ut cum uxoribus, quas adulterii causa dimisissent, si eas delicti poeniteret, in gratiam reducerentur: *Cur, inquit, vir fidelis non recipiet uxorem, quam recipit Ecclesia? aut cur uxor viro adultero, sed poenitenti non ignoscat, cui etiam ignovit Christus?* Nam quod a Scriptura stultum vocat, qui tenet adulteram, de ea sentit, quæ cum deliquerit, poenitere, & à cœpta turpitudine desistere recusat. Ex his itaque perspicuum est, fidelium conjugia perfectione & nobilitatè tum Gentilium, tum Judæorum Matrimonii longè præstare.

23. *Quæ sint bona, quæ ex hoc Sacramento ad conjugatos redeunt.*

Docendi præterea sunt fideles, tria esse Matrimonii bona, prolem, fidem & Sacramentum, quorum compensatione illa incommoda leniuntur, quæ Apostolus indicat his verbis: *b Tribulationem carnis habebunt huiusmodi; efficiturque, ut conjunctiones corporum, quæ extra Matrimonium meritò damnandæ essent, cum honestate conjunctæ sint.*

Primum igitur bonum est proles, hoc est liberi, qui ex justa & legitima suscipiuntur uxore. Id enim tanti fecit Apostolus, ut diceret: *c Salvabitur mulier per filiorum generationem.* Nec verò hoc de procreatione solum,

(1) *Intelligant* Edit. Pæ. hinc intelligant. multò melius.

Ob adulterium dimisi, si poeniteant, in gratiam possunt recipi ab altero conjugis.

S. Aug. l. 2. de Adulterinis conjugis, cap. 6. & 9.

a Prov. 18. 22.

Matrimonii triplicia sunt bona. D. Aug. l. 5. contra Jul. c. 5. & de Gen. ad litt. l. 9. c. 7. Mag. in 4. dist. 31. Scot. 4. dist. 31. q. 1. b 1. Cor. 7. 28.

Primum Matrimonii bonum, est proles.

c 1. Tim. 1. 25.

lãm, sed de educatione etiam & disciplina, qua filii ad pietatem erudiuntur, intelligendum est. Sic statim subdit Apostolus: *Si in fide permanserint.* Monet enim Scriptura: *a Filii tibi sunt? erudi illos, & curva illos à pueritia illorum.* Idem etiam b Apostolus docet, ejusque institutionis pulcherrima exempla c Tobias, d Job & alii sanctissimi Patres in sacris litteris præbent. Quæ verò sint parentum & filiorum officia, in quarto præcepto latius explicabitur.

24. *Fides in Matrimonio quid sit, & quomodo servanda.*

Sequitur fides, quod est alterum Matrimonii bonum; non illius virtutis habitus, quo imbuimur, cum Baptismum percipimus, sed fidelitas quædam, qua mutuo vir uxori, & uxor viro se ita obstringit, ut alter alteri sui corporis potestatem tradat; sanctumque illud conjugii fœdus numquam se violaturum (1) pollicetur. Id facillè colligitur ex illis verbis, quæ à primo parente enunciata sunt, cum Evam uxorem suam accepit; quæ deinde Christus Dominus in Evangelio comprobavit: *e Quamobrem relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una:* item ex eo Apostoli loco: *f Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.* Quare optime jure gravissimæ animadversiones à g Domino in adulteros, quod hanc maritalem fidem fiançant, in veteri lege constitutæ erant.

Postulat præterea Matrimonii fides, ut vir & uxor singulari quodam, sanctoque & puro amore conjuncti sint: neque ut adulteri inter se ament, sed ut Christus dilexit Ecclesiam. Hanc enim Apostolus regulam præscripsit, cum ait, *b Viri diligite uxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam:* quàm certè immensa illa charitate, non sui commodi gratia, sed sponsæ tantum utilitatem sibi proponens, complexus est.

25. *Quid sit Sacramentum, dum inter Matrimonii bona muneratur.*

Tertium bonum, Sacramentum appellatur, vinculum scilicet Matrimonii, quod numquam dissolvi potest: nam, ut est apud Apostolum i Dominus præcipit; *uxorem à viro non discedere, quod si discesserit, manere innuptam, aut*

(1) *Pollicetur* Edit. Patav. pollicetur, conjungit enim cum antecedentibus, se ita obstringit, ut alter alteri sui corporis potestatem tradat, sanctumque illud conjugii fœdus numquam se violaturum, pollicetur.

a Eccles. 7. 2. 5.
Prov. 13. 24.
Deut. 6. 7.
b Eph. 4. 6.
Col. 3. 20.
c Tob. 4.
d Job 1. 5.

Secundum bonum, est fidelitas mutua.

e Gen. 2. 24.
Ma th. 19. 5.
Eph. 4. 5.
f 1. Cor. 4. 6.

g Lev. 20. 10.
Deut. 22. 22.

Vit. qualiter uxorem diligere debeat. Vide Hier. l. 1. contra Jov. a. & c Origo 32. q. 4. h Eph. 5. 15. Col. 3. 19.

Tertium Matrimonii bonum, est Sacramentum.

i 1. Cor. 7. 10. 11. vide, quæ supra notavimus, sect. 10.

aut viro suo reconciliari: & vir uxorem non dimittat. Si enim Matrimonium, ut Sacramentum est, Christi conjunctionem cum Ecclesia signat; necesse est, ut Christus se ab Ecclesia numquam disjungit, ita uxorem a viro, quod ad Matrimonii vinculum attinet, separari non posse. Verum, ut hæc sancta societas sine querela facilius conservetur, viri & uxoris officia, quæ a *a* S. Paulo & a *b* Principe Apostolorum Petro descripta sunt, tradenda erunt.

26. *Quæ sint præcipua mariti officia.*

Ergo viri munus est, uxorem liberaliter & honorifice tractare, qua in re meminisse oportet, Evam ab Adamo sociam appellatam esse, cum inquit; *c* *Mulier quam dedisti mihi sociam.* Cujus rei causa aliqui Patres factum esse docuerunt, ut ea non ex pedibus, sed ex latere viri formaretur: quemadmodum etiam ex capite condita non est, ut se viri dominam non esse intelligeret, sed viro potius subjectam. Decet præterea virum in alicujus honestæ rei studio semper occupatum esse, tum ut ea suppeditet, quæ ad familiam sustentandam necessaria sunt; tum ne inertis otio languescat, à quo vitia ferè omnia fluxerunt; deinde verò familiam rectè constituere, omnium mores corrigere, singulos in officio continere.

27. *Uxoris officium quid requirit.*

Rursus autem uxoris partes sunt, quas Apostolorum Princeps enumerat: cum inquit; *Mulieres subdite sint viris suis, ut & si qui non credunt verbo, per mulierum conversationem sine verbo lucrifiant: considerantes in timore castam conversationem vestram, quarum non sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus; sed qui absconditus est cordis homo, in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus, qui est in conspectu Dei locuples; sic enim aliquando & sanctæ mulieres sperantes in Deo ornabant se, subjectæ propriis viris, & sicut Sara obediebat Abraham, Dominum cum vocans.* Earum quoque præcipuum studium sit, filios in religionis cultu educare, & domesticas res diligenter curare. Domi verò se libenter contineant, nisi necessitas exire cogat; idque sine viri permissu facere numquam audeant. Deinde, in quo maximè maritalis conjunctio sita est, meminere semper, secundum Deum magis quam virum, neminem diligendum, eove pluri faciendum esse neminem, cui etiam omnibus in rebus, quæ Christianæ pietati non adversantur, morem gerere, & obtemperare summa cum alacritate animi oporteat.

a Eph. 5. 22. 25.
Col. 3. 18.
b 1. Tim. 5. 14.
c 1. Pet. 3. 1. 2.

Primum mariti officium.

e Gen. 3. 12.
Cur mulier ex viri pedibus vel capite non sit condita.
Aug. lib. 22. de Civ. Dei cap. 10. Hugo de Sanct. Vict. r. in ann. sup. Gen.
Secundum officium, vide cap. si quis dereliquit, dist. 30.

Uxoris quæ sunt præcipua officia, 1. Pet. 3. 1. 2. Fulg. ep. 2. ad Galat., c. 11. 12. & 3.
Ad Probam, c. 14.
Ps. 44. 14.
Omnia gloria ejus &c.

d Gen. 18. 12.
Adversus mulieres ambitiosas se exornantes & excolentes scribit elegantè Greg. N. z.

28. *Quid de matrimonii ritibus sentiendum sit.*

Harum rerum explicationi consequens erit, ut Pastores ritus etiam doceant, qui in matrimonio contrahendo servari (1) debent: de quibus non est expectandum, ut hoc loco præcepta tradantur, cum à Sancta Tridentina Synodo; quæ in hac re maximè observanda sint, copiosè & accuratè constituta fuerint; neque illud decretum à Pastoribus ignorari possit. Satis igitur est eos admonere ut quæ ad hanc partem attinent, è Sacri Concilii doctrina cognoscere studeant, eaque fidelibus diligenter exponant.

29. *Clandestina Matrimonia rata non sunt.*

In primis autem, ne adolescentes & puellæ, cui ætati inest maxima imbecillitas consilii, falso nuptiarum nomine decepti, turpium amorum fœdera incautè ineant, sæpiissimè docebunt, ea neque vera neque rata Matrimonia habenda esse, quæ præsentè Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, vel Ordinarii licentia, certoque testium numero, non (2) contrahantur.

30. *Tradere etiam Matrimonii impedimenta decet.*

Sed quæ Matrimonium etiam impediunt, explicanda erunt: in quo argumento plerique graves & doctissimi viri, qui de vitiiis & virtutibus conscripserunt, adeo diligenter versati sunt, ut facillè omnibus futurum sit, quæ illi scriptis suis tradiderunt, in hunc locum trasferre; cum præsertim necesse habeant Pastores, eos ipsos libros numquam ferè è manibus deponere. Itaque cum illas præceptiones, tum quæ à Sancta Synodo sancita sunt de impedimento, quod vel à cognitione spirituali, vel à justitia publicæ honestatis, vel à fornicatione oritur, attentè legent, & tradenda fidelibus curabunt.

31. *Quo animo affecti esse debeant, qui ad Matrimonium accedunt.*

Ex quibus perspici potest, quo animo affectos esse oporteat fideles, cum Matrimonium contrahunt, neque enim se humanam aliquam rem aggredi, sed divinam putare debent in qua singularem mentis integritatem & pietatem adhibendam esse, Patrum veteris legis exempla satis ostendunt; quorum Matrimonia tametsi Sacramenti dignitate prædita non erant, ea tamen maxima semper cum religione & sanctimonia colenda esse, existimantur.

Trid. Synod. sess. 24.
Decreto de Reformat. conc.
Matrimonii, cap. 1.

Trid. Syn. ibidem c. 1.

Magist. Sent. 4. ep. 34.
& omnes Scholastici ibidem,
& Canonistæ.

Conc. Trid. ibidem
cap. 2. 3. 4.

(1) *Debent* Edit. Pat. *debeant*.

(2) *Contrahantur* Edit. Pat. *contrahuntur*.

32. *Parentum consensus ad Matrimonii soliditatem requirendus.*

Inter cætera autem maximè hortandi sunt filii familias ut parentibus, ut iis in quorum fide & potestate sunt, eum honorem tribuant, ut ipsis inscientibus, nedum invidis & regnantibus, matrimonium non ineant. Nam in veteri Testamento licet animadvertere, a filios à patribus semper in matrimonium collocatos esse. Qua in re plurimum illorum voluntati deferendum esse, Apostolus etiam videtur iis verbis indicare: *b Qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit, & qui non jungit, melius facit.*

33. *Quidnam de actu conjugali sit præcipiendum.*

Extrema illa restat pars (1) de iis, quæ ad Matrimonii usum pertinent, de quibus ita agendum est à Pastoribus, ut nullum ex eorum ore verbum excidat, quod fidelium auribus indignum esse videatur, aut pias mentes lædere, aut risum movere queat. Ut enim *c eloquia Domini eloquia casta sunt*, ita etiam maximè decet Christiani populi doctorem ejusmodi orationis genere uti, quod singularem quamdam gravitatem & mentis integritatem præ se ferat. Quare duo illa maximè docendi sunt fideles: primum quidem, non voluptatis aut libidinis causa Matrimonio operam dandam esse; sed eo utendum intra illos fines, qui, ut suprâ demonstravimus, à Domino præscripti sunt. Meminisse enim convenit, quod Apostolus hortatur: *d Qui habent uxores, tanquam non habentes sint*, tum verò à Sancto Hieronymo dictum esse: *Sapiens vir iudicio debet amare conjugem, non affectu: regit impetus voluptatis, nec præceptis feretur ad coitum. Nihil est sædus, quam uxorem amare quasi adulteram.*

34. *Conjugibus aliquando ab officio Matrimonii abstinendum.*

Sed quoniam bona omnia sanctis precepcionibus à Deo impetranda sunt, alterum est, quo fideles docere oportet, ut Deum orandi & obsecrandi causa à Matrimonii officio interdum abstineant: in primisque id sibi observandum sciant tribus saltem diebus, antequam Sacram Eucharistiam percipiant: sæpius verò cum solemnibus Quadragesi-

(1) De iis, quæ ad Matrimonii usum pertinent, ita legendum esse, ut præferret Edit. Patav. non autem, ut Edit. Rom. Lugdun. Lovan. & Venet. Extrema illa restat pars, quæ ad Matrimonii usum pertinet, demonstrant verba, quæ proximè sequuntur, de quibus ita agendum est.

Trid. Synod. I. sess. 24.
Decreto de reformatione
Matrimonii, cap. 1.

a Gen. 24. per totum,
& 28. & 29. 21. 11.

b 1. Cor. 7. 38.

c Ps. 11. 7.

Duo in Matrimonii
usu sunt præcipuè obser-
vanda.

d 1. Cor. 7. v. 30. S.
Hier. l. 1. contra Jovin.
in fine, & habetur in
c. Oligo 32. q. 4.

Quibus temporibus à
Conjugii actu abstinendum
sit, vide 33. q. 4.
per totam, & c. Omnis
homo de Consecrationis.
disc. 2. Hier. in Apol.
prol. contra Jov. post
medium, & in cap. 12.
Zachar. sup. illud. In
die illa magnus erit
placatus.

simæ jejunia celebrantur, quemadmodum Patres nostri rectè & sanctè præceperunt. Ita enim fiet, ut ipsa Matrimonii bona majori in dies divinæ gratiæ cumulo augeri sentiant: & pietatis studia sectantes, non modò hanc vitam tranquillè & placidè traducant, sed æternæ etiam Dei benignitate consequendæ vera & stabili spe, a quæ non confundit, nitantur.

a Rom. 8. 6.

CATECHISMI

AD PAROCHOS

PARS TERTIA.

DE DEI PRÆCEPTIS IN DECALOGO

CONTENTIS.

CAPUT I.

1. *Decalogum omnium Præceptorum summam esse, demonstratur.*

Decalogum, Legum omnium summam & epitomen esse, S. Augustinus litteris commendavit. Nam cum multa locutus sit Dominus, duæ tamen tantum Tabulæ dantur Moysi lapideæ, quæ dicuntur Tabulæ Testimonii (1) futuri in arca. Nimirum cætera omnia, quæ præcepit Deus, ex illis decem Præceptis, quæ duabus Tabulis conscripta sunt, pendere intelligantur, si diligenter quærantur, & rectè intelligantur: quomodo hæc ipsa rursus decem Præcepta duobus illis nituntur, dilectionis scilicet Dei & proximi, c in quibus tota lex pendet & Propheta.

S. Aug. lib. 2. super
Exod. q. 130. Vi e D.
Greg. Naz. orat. 40. in
sanctum Baptisma
b Exod. 31. 18. & 33.
15.

Decem præcepta ex
duobus charitatis præ-
ceptis pendent.

c Matth. 22. 40.

S

2.

(1) Futuri. Sic omnes Editiones præter Patav. anni 1714. quæ habet future, id est, tabulæ testimonii, quæ esse debeant in Arca.